

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 11.9.2007
COM(2007) 512 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD, HET EUROPEES
PARLEMENT, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET
COMITÉ VAN DE REGIO'S**

Derde jaarverslag over migratie en integratie

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING
2. DE IMMIGRANTENPOPULATIE IN DE EU
3. DE ONTWIKKELING VAN EEN GEMEENSCHAPPELIJK IMMIGRATIEBELEID EN HET EU-KADER VOOR DE INTEGRATIE VAN ONDERDANEN VAN DERDE LANDEN
4. TRENDS IN HET NATIONALE INTEGRATIEBELEID
5. CONCLUSIES

Bijlage (ter informatie): beknopt verslag over het integratiebeleid in the EU-27 (in het Engels)

1. INLEIDING

In de jaarverslagen over migratie en integratie¹ worden maatregelen geanalyseerd die op nationaal en EU-niveau getroffen zijn met het oog op de toelating en integratie van onderdanen van derde landen, waarbij een overzicht wordt gegeven van de beleidsontwikkelingen. De jaarverslagen vormen aldus een hulpmiddel bij het beoordelen en versterken van integratiemaatregelen.

Het integratiedebat is het afgelopen jaar zowel op EU-niveau als op nationaal niveau geïntensiveerd. Steeds meer lidstaten voeren een nieuw integratiebeleid en passen hun strategieën aan op basis van eerdere ervaringen.

In dit derde jaarverslag zijn de ontwikkelingen tot juni 2007 verwerkt². Het beknopt verslag over het integratiebeleid in de EU-27 in de bijlage is opgesteld in samenwerking met de nationale contactpunten voor integratie (NCP's)³ en beslaat het jaar 2005 en de eerste helft van 2006.

2. DE IMMIGRANTENPOPULATIE IN DE EU

In januari 2006 bedroeg het aantal onderdanen van derde landen dat in de EU verbleef ongeveer 18,5 miljoen, dat wil zeggen, 3,8% van de totale bevolking van bijna 493 miljoen⁴. Immigratie is nog altijd de belangrijkste factor in de demografische groei van de EU en in de meeste lidstaten is sprake van een positieve netto migratie⁵. De netto migratie, die in het grootste deel van de jaren negentig van de vorige eeuw tussen de 0,5 en 1 miljoen per jaar lag, is sinds 2002 gestegen naar een niveau tussen 1,5 en 2 miljoen.

Wat betreft het type immigratie zijn grote verschillen tussen de lidstaten aan te wijzen. In sommige landen, zoals Oostenrijk, Frankrijk of Zweden, speelt gezinshereniging een aanzienlijke rol, terwijl in andere landen, zoals Ierland, Spanje, Portugal en het Verenigd Koninkrijk een hoog percentage van de immigratie werkgerelateerd is⁶. In Spanje vonden op grote schaal regularisaties plaats; Frankrijk, Duitsland en Nederland daarentegen, kozen voor een beperkte regularisatie van specifieke groepen immigranten.

De grootste groepen onderdanen van derde landen in de EU zijn afkomstig uit Turkije (2,3 miljoen), Marokko (1,7 miljoen), Albanië (0,8 miljoen) en Algerije (0,6 miljoen). In sommige landen, bijvoorbeeld Frankrijk, Zweden, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, is het aantal in het buitenland geboren burgers groter dan het aantal onderdanen van derde landen, aangezien veel immigranten het staatsburgerschap van het gastland hebben verworven.

¹ Het eerste jaarverslag (COM(2004) 508) is gepubliceerd in juli 2004 en het tweede (SEC(2006) 892) in juni 2006.

² In het verslag is rekening gehouden met de conclusies van de Raad van juni 2007, doc. 10267/07 van de Raad.

³ De Commissie heeft het netwerk van NCP's opgezet naar aanleiding van de conclusies van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van oktober 2002.

⁴ Bron: Eurostat. Hoewel Roemenië en Bulgarije in 2007 tot de EU toetraden, zijn de inwoners van deze landen in deze schatting meegerekend als EU-onderdanen.

⁵ Behalve in Estland, Letland, Litouwen, Polen en Nederland. Eurostat, Statistics in Focus, Population and social conditions, 1/2006.

⁶ International Migration Outlook, jaarverslag 2006 OESO.

3. DE ONTWIKKELING VAN EEN GEMEENSCHAPPELIJK IMMIGRATIEBELEID EN HET EU-KADER VOOR DE INTEGRATIE VAN ONDERDANEN VAN DERDE LANDEN

De integratie van onderdanen van derde landen is een proces van wederzijdse aanpassing door zowel de ontvangende samenlevingen als de immigranten en van essentieel belang voor de volledige verwezenlijking van de voordelen die aan immigratie verbonden zijn. Zoals benadrukt wordt in de Mededeling 'Eén jaar algehele aanpak van migratie: naar een alomvattend Europees migratiebeleid'⁷, moet de **link tussen beleid voor legale migratie en strategieën voor integratie** voortdurend worden versterkt.

Om een samenhangende integratieaanpak op EU-niveau te kunnen ontwikkelen, is het van essentieel belang het rechtskader voor de voorwaarden voor binnenkomst en verblijf van onderdanen van derde landen te consolideren. Er zijn al wetgevingsinstrumenten van kracht voor gezinshereniging, langdurig ingezetenen en erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming behoeven⁸. Afhankelijk van het wetgevingsinstrument worden daarin rechten erkend zoals het recht op arbeid en onderwijs/opleiding en gelijke behandeling⁹. Dit rechtskader wordt ondersteund door EU-wetgeving ter bestrijding van discriminatie¹⁰.

Zoals aangekondigd in het Beleidsplan legale migratie¹¹ zal de Commissie binnenkort met een voorstel komen voor een algemene kaderrichtlijn waarin de fundamentele rechten van arbeidsimmigranten in de EU worden beschreven, alsmede een voorstel voor een richtlijn inzake de voorwaarden voor binnenkomst en verblijf van hooggeschoolde arbeidskrachten¹².

Gezien de specifieke situatie van personen die internationale bescherming genieten, zijn voor hen op maat gesneden integratiemaatregelen vereist. Dit aspect zal aan de orde komen in het debat dat op gang is gebracht naar aanleiding van het Groenboek over de toekomst van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel¹³.

3.1 Het EU-kader voor de integratie van immigranten uit derde landen

In 2004 heeft de Europese Raad het **Haags Programma** ter versterking van vrijheid, veiligheid en recht¹⁴ aangenomen. Daarin onderstreepte de Raad de noodzaak van een betere

⁷ COM(2006) 735.

⁸ Richtlijn 2003/86/EG van de Raad van 22 september 2003 inzake het recht op gezinshereniging, Richtlijn 2003/109/EG van de Raad van 25 november 2003 betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen en Richtlijn 2004/83/EG van de Raad van 29 april 2004 inzake minimumnormen voor de erkenning van onderdanen van derde landen en staatlozen als vluchtelingen of als persoon die anderszins internationale bescherming behoeft, en de inhoud van de verleende bescherming. Er is een wetgevingsvoorstel aangenomen dat ten doel heeft de regelgeving inzake langdurig ingezetenen uit te breiden tot personen die internationale bescherming genieten, COM(2007) 298.

⁹ Een onderzoek naar de conformiteit van nationale maatregelen ter omzetting van richtlijnen inzake asiel en immigratie zal in 2008 worden gepubliceerd.

¹⁰ ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/legis/legln_nl.htm.

¹¹ COM(2005) 669.

¹² De Commissie zal tevens wetgevingsvoorstellen presenteren die betrekking hebben op seizoenwerkers, bezoldigde stagiairs (in 2008) en binnen een onderneming overgeplaatste personen (in 2009).

¹³ COM(2007) 301.

¹⁴ Doc. 16054/04 van de Raad.

coördinatie van het nationale integratiebeleid en van EU-initiatieven op dit gebied, uitgaande van gemeenschappelijke basisbeginselen.

De Raad heeft de **gemeenschappelijke basisbeginselen voor het beleid inzake de integratie van immigranten in de Europese Unie (GBB's)**¹⁵ aangenomen en in september 2005 heeft de Commissie **Een gemeenschappelijke agenda voor integratie**¹⁶ ter tafel gelegd, die een kader biedt voor de integratie van onderdanen van derde landen in de EU. De hoekstenen van dit kader zijn voorstellen voor concrete maatregelen om de gemeenschappelijke basisbeginselen in de praktijk om te zetten, zowel op EU-niveau als in de lidstaten¹⁷. Bovendien biedt de gemeenschappelijke agenda ondersteunende EU-mechanismen om dit proces te vergemakkelijken via de ontwikkeling van een specifiek Europese benadering van integratie middels samenwerking en de uitwisseling van goede praktijken.

In zijn **conclusies** over de gemeenschappelijke agenda hechtte de Raad zijn goedkeuring aan de hoofdlijnen ervan en onderstreepte hij de noodzaak van verdere verbetering van een gemeenschappelijke benadering van integratiebeleid en -maatregelen¹⁸.

Aan het **netwerk van nationale contactpunten** nemen thans alle lidstaten actief deel. Het netwerk is inmiddels een effectief mechanisme voor de uitwisseling van informatie en het vaststellen van prioritaire gebieden. Ook draagt het er in belangrijke mate toe bij dat de inspanningen op nationaal en EU-niveau elkaar versterken.

De handboeken over integratie voor beleidsmakers en de mensen in het veld¹⁹, die samen met NCP's en belanghebbende regionale/lokale overheden en non-gouvernementele organisaties zijn samengesteld, vormen een stimulans voor de uitwisseling van informatie en goede praktijken. In de eerste uitgave (2004) werd ingegaan op de introductie van nieuw aangekomen immigranten en erkende vluchtelingen, participatie van burgers en indicatoren voor het meten van integratie. In de **tweede uitgave** (2007) ligt het zwaartepunt bij andere kernthema's uit de gemeenschappelijke basisbeginselen: mainstreaming en de integratie-infrastructuur, waarbij mechanismen worden onderzocht die worden gebruikt om succesvolle integratiestrategieën op alle beleidsterreinen te implementeren, alsmede stedelijke huisvesting en economische integratie, waarbij lessen die men op deze gebieden heeft geleerd aan bod komen. Voor 2009 staat een derde uitgave gepland.

Zoals haar verzocht werd in het Haags Programma ontwikkelt de Commissie een breed toegankelijke **website** om de structurele uitwisseling te bevorderen van ervaring en informatie op het vlak van integratie. De website zal in 2008 in de lucht gaan.

Zoals in het Haags Programma wordt gesteld, is het voor een doelmatig integratiebeleid van essentieel belang een integrale aanpak te hanteren waarbij belanghebbenden op alle niveaus betrokken worden. Een cruciale stap in dit verband vormde de transnationale samenwerking op gemeentelijk niveau tussen publieke overheden, particuliere ondernemingen, het maatschappelijk middenveld en migrantenorganisaties, waartoe de aanzet werd gegeven met

¹⁵ Doc. 14615/04 van de Raad.

¹⁶ COM(2005) 389.

¹⁷ Het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's hebben de ontwikkeling van het Europees integratiekader in hun respectievelijke standpunten verwelkomd.

¹⁸ Doc. 14390/05 van de Raad.

¹⁹ ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/immigration/integration/doc_immigration_integration_en.htm.

de conferentie **Integrating Cities**, die in oktober 2006 in Rotterdam is gehouden²⁰. Er zal ook een **Europees integratieforum** in het leven worden geroepen om belanghebbenden die op EU-niveau actief zijn op integratiegebied, bijeen te brengen. EU-koepelorganisaties, met leden in een aantal lidstaten, zullen expertise uitwisselen en aanbevelingen opstellen die op de website over integratie worden gepubliceerd.

Om het politieke debat voort te zetten dat werd aangezwengeld op de eerste ministeriële conferentie over integratie, die in 2004 in Groningen plaatsvond, is in mei 2007 een **informele bijeenkomst van EU-ministers voor integratie** gehouden in Potsdam. De **conclusies van de Raad over de versterking van het integratiebeleid in de EU door het bevorderen van eenheid in verscheidenheid** zijn in juni 2007 naar aanleiding van deze bijeenkomst aangenomen.

3.2 Mainstreaming van integratie

Op grond van het EU-kader voor integratie, dat geschraagd wordt door de gemeenschappelijke basisbeginselen, en naar aanleiding van de voorstellen voor concrete maatregelen op EU-niveau die in de gemeenschappelijke agenda naar voren zijn gebracht, heeft de Commissie een meer samenhangende aanpak van integratie ontwikkeld. Mainstreaming van integratie wordt op een breed scala van EU-beleidsterreinen integraal onderdeel van de vorming en tenuitvoerlegging van het beleid.

Om immigratie, met inbegrip van integratiedoelstellingen, gemakkelijker te kunnen integreren in initiatieven van de Commissie, is een **groep van commissarissen inzake migratievraagstukken** opgericht, waarin alle betrokken beleidsterreinen zijn samengebracht²¹.

Werkgelegenheid vormt een essentieel onderdeel van het integratieproces en de effectieve integratie van immigranten in de arbeidsmarkt levert een belangrijke bijdrage aan de verwezenlijking van de Lissabon-doelstellingen voor werkgelegenheid en groei. In de context van de Europese werkgelegenheidsstrategie worden de lidstaten in de geïntegreerde richtsnoeren opgeroepen aandacht te besteden aan de integratie van immigranten in Europese arbeidsmarkten²². De Commissie evalueert jaarlijks het effect van nationale hervormingsprogramma's in een gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid en moedigt de lidstaten aan de integratie van immigranten in de arbeidsmarkt tot een explicieter onderdeel van hun werkgelegenheidsbeleid te maken²³. Er is een deskundigengroep op hoog niveau voor de sociale integratie van etnische minderheden en hun volwaardige participatie op de arbeidsmarkt in het leven geroepen om een analyse te maken van obstakels op de arbeidsmarkt en goede praktijken uit te wisselen.

Immigranten vormen een belangrijk reservoir van potentiële **ondernemers** in Europa. Hun bedrijven hebben een aanmerkelijke invloed op de economische groei van de EU. Er is een netwerk gecreëerd van ondernemers die tot een etnische minderheid behoren, met het doel informatie uit te wisselen om problemen bij het opzetten van bedrijven uit de weg te ruimen.

²⁰ Het volgende evenement zal in Milaan worden georganiseerd door het Eurocities-netwerk en plaatsvinden in het najaar van 2007.

²¹ ec.europa.eu/commission_barroso/frattini/doc/2006/pr_30_08_06_en.pdf.

²² COM(2006) 815.

²³ Doc. 6706/07 van de Raad.

Er zal een onderzoek naar goede praktijken op dit gebied worden gepubliceerd en in het voorjaar van 2008 zal een conferentie worden gehouden²⁴.

Steeds meer wordt het belang ingezien van de culturele dimensie van integratie, en de **interculturele dialoog** – met inbegrip van de dialoog tussen en binnen religies – is uitgegroeid tot een essentieel instrument voor het bevorderen van een succesvolle integratie en het tegengaan van racisme en extremisme. Het Europees Jaar van de interculturele dialoog (2008) zal een belangrijke impuls geven aan de versterking van de activiteiten op dit gebied.

De bevordering van **de grondrechten, non-discriminatie en gelijke kansen** is in de context van integratie een cruciaal element. Een interdepartementale werkgroep tegen racisme en vreemdelingenhaat coördineert het betreffende beleid binnen de Commissie en het Europees Bureau voor de grondrechten verschaft de expertise op dit terrein²⁵. De inspanningen om een einde te maken aan structurele belemmeringen die immigranten ondervinden, worden geïntensiveerd door een groot debat over de voordelen van diversiteit, dat in gang is gezet in het kader van het Europees jaar van gelijke kansen voor iedereen (2007)²⁶. Aangezien **vrouwen** de meerderheid vormen binnen de immigrantenpopulatie in de EU²⁷, wordt in mechanismen voor gendermainstreaming, zoals de Routekaart voor gelijkheid van vrouwen en mannen 2006-2010, steeds vaker aandacht besteed aan hun specifieke behoeften²⁸.

De Commissie heeft de integratiedimensie versterkt in het **beleid inzake sociale integratie en sociale bescherming** in het kader van gemeenschappelijke EU-doelstellingen. Op basis van nationale verslagen over strategieën voor sociale bescherming en integratie worden deze doelstellingen door de lidstaten omgezet in nationaal/regionaal beleid. Het proces van toezicht op deze beleidsmaatregelen draagt ertoe bij dat de inspanningen om de resterende kloof tussen immigranten en burgers te dichten verder worden geïntensiveerd²⁹. Binnen de Commissie wordt de **stedelijke dimensie** in communautair beleid gecoördineerd door een interdepartementale groep voor stadsontwikkeling³⁰, en ook zijn er andere initiatieven rond stedelijke vraagstukken ontplooid om goede praktijken op het gebied van uiteenlopende, met integratie samenhangende kwesties uit te wisselen. Een voorbeeld hiervan is het Europees stedennetwerk voor lokaal integratiebeleid (CLIP – Cities for Local Integration Policy), dat gecoördineerd wordt door de Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden. Om ongelijkheden weg te werken, wordt in het kader van het communautair actieprogramma op het gebied van de **volksgezondheid** (2003-2008)³¹ bijzondere nadruk gelegd op de behoeften van kwetsbare groepen.

Onderwijs en opleiding bieden instrumenten waarmee immigranten hun kans van slagen in de maatschappij kunnen vergroten, en zijn van essentieel belang om immigranten in staat te stellen actief aan de samenleving deel te nemen. Integratie wordt bevorderd via onderwijsinitiatieven zoals het programma Onderwijs en Opleiding 2010³². Aangezien

²⁴ ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/ethnic.htm.

²⁵ eumc.europa.eu/eumc/index.php.

²⁶ ec.europa.eu/employment_social/eyeq/index.cfm.

²⁷ UN Population Division, Trends in Total Migrant Stock: The 2005 Revision.

²⁸ ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/general_overview_en.html.

²⁹ Gezamenlijk verslag over sociale bescherming en sociale integratie 2007, register.consilium.europa.eu/pdf/nl/07/st06/st06694.nl07.pdf.

³⁰ 'The urban dimension in Community policies (2007-2013)' (De stedelijke dimensie in communautair beleid 2007-2013), ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/urban/index_en.htm#down.

³¹ ec.europa.eu/health/ph_programme/programme_nl.htm.

³² http://ec.europa.eu/education/index_en.html.

immigrantenkinderen en -jongeren veelal lagere schoolresultaten hebben dan andere leerlingen³³, zal de Commissie in een toekomstige mededeling de oorzaken daarvan onderzoeken en maatregelen vaststellen waarmee deze educatieve uitdagingen kunnen worden aangegaan. Vooral voor **kinderen** is integratie een spontaan proces. Het in een zeer vroeg stadium aanpakken van integratieproblemen is van cruciaal belang voor het behalen van goede resultaten, en in de EU-strategie voor de rechten van het kind³⁴ wordt rekening gehouden met het potentieel van deze groep. Bovendien kan dankzij de gestructureerde dialoog op EU-niveau in the kader van **jongerenbeleid**, die is opgestart naar aanleiding van het Europees pact voor de jeugd³⁵, beter tegemoetgekomen worden aan de specifieke behoeften van deze doelgroep. Het accent van deze dialoog ligt in 2007 op de sociale en professionele integratie van jongeren en in 2008 op de interculturele dialoog.

3.3 Financiële instrumenten van de EU

De EU ondersteunt het integratiebeleid van de lidstaten met behulp van een aantal financiële instrumenten. Sinds 2003 cofinanciert de Commissie transnationale integratieprojecten die de samenwerking bevorderen tussen lidstaten, regionale/lokale overheden en andere betrokkenen, in het kader van de voorbereidende acties voor de integratie van onderdanen van derde landen (**INTI**)³⁶.

Binnen het Kaderprogramma voor solidariteit en beheer van de migratiestromen 2007-2013 zal het **Europees fonds voor de integratie van onderdanen van derde landen** steun verlenen bij het aanpakken van de integratieproblemen waar Europa zich voor gesteld ziet. Doel is een nieuwe vorm van solidariteit te creëren om de lidstaten te stimuleren immigranten actief te helpen aan de verblijfsvoorwaarden te voldoen en hun integratie te vergemakkelijken. Ook zal het kaderprogramma de lidstaten helpen hun beste praktijken uit te wisselen en de samenwerking op EU-niveau te versterken³⁷.

Het **Europees Vluchtelingenfonds** steunt op maat gesneden integratiemaatregelen voor mensen die binnen zijn toepassingsgebied vallen, waaronder vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten en wier verblijf in de EU een duurzaam en stabiel karakter heeft. Binnen het Kaderprogramma voor solidariteit en beheer van de migratiestromen zal het nieuwe Europees Vluchtelingenfonds, dat in 2008 van start gaat, de financiering van deze specifieke projecten voortzetten³⁸.

In de context van het **Europees Sociaal Fonds (ESF)** heeft het communautair initiatief **EQUAL** een reeks innovatieve goede praktijken aangereikt om discriminatie van immigranten op de arbeidsmarkt te voorkomen en te bestrijden³⁹. Een speciale prioriteit van het nieuwe ESF voor de periode 2007-2013 is het vergroten van de deelname van immigranten aan de arbeidsmarkt en daarmee het versterken van hun sociale integratie⁴⁰. Bovendien zal uit hoofde van het nieuwe programma Progress 2007-2013 steun worden

³³ PISA 2006, OESO.

³⁴ COM(2006) 367.

³⁵ COM(2005) 206.

³⁶ ec.europa.eu/justice_home/funding/2004_2007/inti/funding_inti_en.htm.

³⁷ ec.europa.eu/justice_home/funding/integration/funding_integration_en.htm.

³⁸ ec.europa.eu/justice_home/funding/refugee/funding_refugee_en.htm.

³⁹ ec.europa.eu/employment_social/equal/index_en.cfm.

⁴⁰ ec.europa.eu/employment_social/esf2000/2007-2013_nl.html.

verleend voor de tenuitvoerlegging van de beginselen van non-discriminatie en gelijkheid van mannen en vrouwen.

Ook in instrumenten voor regionaal beleid wordt aandacht besteed aan vraagstukken op het gebied van migratie en integratie, vooral in stedelijke gebieden. Met name in **het communautair initiatief Urban II** lag de nadruk sterk op sociale integratie in achtergestelde stedelijke gebieden⁴¹ en in het programma Urbact, dat de uitwisseling van ervaringen op het gebied van stadsontwikkeling ten doel heeft, wordt rekening gehouden met specifieke problemen waarmee Europese steden in verband met de diversiteit van hun bevolking geconfronteerd worden. Deze aanpak zal worden voortgezet in het programma **Urbact II** voor de periode 2007-2013⁴².

4. TRENDS IN HET NATIONALE INTEGRATIEBELEID⁴³

De integratie van onderdanen van derde landen is het onderwerp van een debat waarin aandacht wordt besteed aan discriminatieverschijnselen en culturele en religieuze verscheidenheid. In sommige gevallen zijn dramatische gebeurtenissen van cruciale invloed geweest op het beeld van immigratie dat bij het publiek bestond. Veel lidstaten hebben nieuwe prioriteiten gesteld en hun beleid herzien. De meeste denkbeelden in het integratiebeleid van de afzonderlijke lidstaten zijn in de gemeenschappelijke basisbeginselen in categorieën ondergebracht en vinden, in verschillende mate, hun weerslag in de integratiestrategieën van de lidstaten.

GBB1 In de lidstaten worden uiteenlopende maatregelen genomen om integratie als tweerichtingsproces te bevorderen. Het op zinvolle wijze in praktijk brengen van dit beginsel is echter een uitdaging voor de lange termijn die nadere inspanningen vergt. In de nationale strategieën is nog onvoldoende sprake van structurele initiatieven die gericht zijn op de verhoging van het aanpassingsvermogen van de bevolking van het gastland waar het gaat om diversiteit.

GBB2 Fundamentele waarden zoals vrijheid, democratie, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden worden beschouwd als belangrijke elementen van nieuw beleid. Enkele lidstaten hebben maatregelen ingevoerd om in inburgeringsprogramma's kennis over fundamentele waarden over te dragen.

GBB3 De integratie van immigranten in de arbeidsmarkt blijft een groot aandachtspunt van nationaal integratiebeleid. In toenemende mate worden met het oog hierop maatregelen getroffen, zoals maatregelen ter preventie van werkloosheid door onderwijs en opleiding, effectievere systemen voor de erkenning van diploma's, maatregelen ter bestrijding van discriminatie op het werk en maatregelen ter bevordering van de arbeidsmogelijkheden voor vrouwelijke immigranten.

GBB4 De meeste lidstaten beschouwen basiskennis van de taal van de gastsamenleving als onontbeerlijk voor integratie. Veel landen concentreren zich in hun integratiestrategieën op introductieprogramma's, met inbegrip van (soms verplichte) taal- en inburgeringscursussen voor nieuwkomers. Een groeiend aantal lidstaten maakt dergelijke cursussen meer flexibel in

⁴¹ ec.europa.eu/regional_policy/urban2/index_en.htm.

⁴² urbact.eu/towards-urbact-2.html.

⁴³ Dit gedeelte is gebaseerd op de antwoorden van de lidstaten op een enquête van de Commissie. Zie het beknopt verslag op het integratiebeleid in de EU-27 in de bijlage.

die zin dat ze worden afgestemd op specifieke behoeften. Slechts enkele lidstaten voeren een diepgaande evaluatie van deze activiteiten uit.

GBB5 In een alomvattend integratiebeleid zijn onderwijs en opleiding opgenomen als fundamentele elementen van het integratieproces. De inspanningen van de lidstaten concentreren zich op doelgerichte taallessen en taalonderwijs om de integratie op school te vergemakkelijken. Veel initiatieven bevorderen de eerbiediging van de verscheidenheid in de lesomgeving en ondersteuning van leerkrachten. Immigrantenkinderen en -jongeren hebben echter te maken met specifieke problemen waaraan nadere aandacht geschonken moet worden.

GBB6 Hoewel een toenemend aantal lidstaten dienstverleners helpt zich beter af te stemmen op immigranten, hechten zij hieraan niet allemaal evenveel belang. In sommige lidstaten worden initiatieven ontplooid om de gelijke toegang tot overheidsinstellingen te bevorderen, bijvoorbeeld door middel van discriminatiebestrijding en voorlichting. Nu pas begint men de samenwerking tussen betrokkenen op overheidsniveau uit te bouwen en ondernemingen te betrekken bij debatten over integratie.

GBB7 De meeste lidstaten hameren op het belang van dagelijkse interactie tussen immigranten en burgers en op de cruciale rol van lokale activiteiten. De mate waarin plaats voor dergelijke activiteiten wordt ingeruimd in integratiestrategieën, varieert echter sterk. Initiatieven om de interactie tussen immigranten en de gastsamenleving te stimuleren, zoals gemeenschappelijke fora, worden nog steeds slechts in beperkte mate bevorderd.

GBB8 In het nationaal recht van de lidstaten wordt de eerbiediging van alle religies gewaarborgd, evenals het beginsel dat discriminatie op religieuze gronden niet is toegestaan. Het belang van de dialoog tussen en binnen religies wordt, als onderdeel van meer algemene interculturele initiatieven, weliswaar in brede kring erkend, maar de maatregelen ter versterking van dit aspect lijken vaak ad-hocreacties op gebeurtenissen die zich op dat moment voordoen. In sommige lidstaten begint het stimuleren van een dergelijke dialoog een structureler karakter te krijgen.

GBB9 De deelname van immigranten aan het democratisch proces wordt meer en meer beschouwd als een substantieel aspect van een geslaagde integratie. In een toenemend aantal gevallen worden migrantenorganisaties betrokken bij de uitwerking/tenuitvoerlegging van integratiebeleid. Er is met name sprake van een toenemende belangstelling voor actief burgerschap en naturalisatieprocessen, als elementen die de mogelijkheden om betrokken te raken bij de gastsamenleving vergroten. Slechts enkele lidstaten verlenen onderdanen van derde landen stemrecht in lokale verkiezingen.

GBB10 De meeste lidstaten hebben hun capaciteit om integratiebeleid onderdeel te maken van relevante beleidsterreinen vergroot en tevens doelgerichte maatregelen opgesteld. Het effectief uitwisselen van informatie levert echter nog altijd aanzienlijke problemen op, evenals de coördinatie tussen alle bestuursniveaus en belanghebbenden. Ook wordt nog onvoldoende aandacht geschonken aan de integratie van het gendergelijkheidsbeginsel en aan de specifieke behoeften van jongeren en kinderen.

GBB11 De lidstaten worden zich er in toenemende mate van bewust dat zij meer capaciteit nodig hebben om integratiegerelateerde informatie – met inbegrip van afzonderlijke statistieken voor mannen en vrouwen – op een systematischer wijze te verzamelen, analyseren en verspreiden. Gedetailleerder gegevens helpen verwarring te voorkomen en de bijdrage van

immigranten aan de ontwikkeling van de gastsamenleving zichtbaarder te maken. Er moet verdere vooruitgang worden geboekt om beleidsmaatregelen en programma's op integratiegebied te controleren en evalueren en specifieke indicatoren vast te stellen.

5. CONCLUSIES

In de conclusies van de Raad van juni 2007 wordt een nieuwe koers voor de integratieagenda van de EU uitgezet. De Raad benadrukt dat moet worden gewerkt aan integratiestrategieën waarbij de samenleving als geheel betrokken wordt en erkent dat de interculturele dialoog een belangrijk instrument ter bevordering van integratie is.

Om het EU-kader verder te ontwikkelen, voortbouwend op de gemeenschappelijke basisbeginselen en de gemeenschappelijke agenda, zal de Commissie nieuwe initiatieven voorstellen. Daarbij is een essentiële rol weggelegd voor de nationale contactpunten.

De Commissie zal diverse invullingen van **participatie en burgerschap** en de invloed daarvan op het integratieproces onder de loep nemen. Discussieplatforms waaraan betrokkenen en immigrantenorganisaties deelnemen, zullen op alle niveaus worden aangemoedigd.

De Commissie zal voorts de meerwaarde onderzoeken van **gemeenschappelijke Europese modules voor de integratie van immigranten** op basis van bestaande goede praktijken, om richtsnoeren te ontwikkelen voor diverse aspecten van het integratieproces (kennismakingscursussen, bevordering van de deelname van immigranten en andere burgers aan lokale activiteiten, enz.).

Algemeen wordt erkend dat de media het publieke debat mede richting kunnen geven. De media kunnen immers bijdragen aan **bewustmaking** van het publiek, het ophelderen van misverstanden en het betrekken van de samenlevingen – die een steeds grotere verscheidenheid vertonen – bij een genuanceerd debat. Uitgaande van een recent onderzoek⁴⁴ zal de Commissie bekijken op welke manieren de mogelijkheden die immigranten bieden voor maatschappelijke ontwikkeling, economische groei en culturele verscheidenheid, onder de aandacht van het publiek gebracht kunnen worden en hoe ervoor gezorgd kan worden dat deze mogelijkheden meer algemeen erkend worden.

Ook zal de Commissie onderzoeken op welke wijze integratieprocessen actiever kunnen bijdragen aan het **voorkomen van maatschappelijke vervreemding en discriminatie van immigranten**, waarbij zij in het bijzonder aandacht zal besteden aan jongeren en aan het in goede banen leiden van verscheidenheid, om te voorkomen dat personen zich op extreme wijze afzetten tegen de gastsamenleving.

Er zijn maatstaven nodig voor diverse aspecten van integratie, zodat doeltreffend beleid kan worden ontwikkeld en de resultaten kunnen worden verbeterd door uit te gaan van de hoogste standaarden. De Commissie zal zich buigen over manieren waarop een verdere stimulans kan worden gegeven aan de ontwikkeling van **gemeenschappelijke indicatoren en indices** die de lidstaten kunnen gebruiken om hun integratieprogramma's te evalueren en benchmarks te ontwikkelen voor vergelijkende analyse.

⁴⁴ Migration and public perception, BEPA 2006.

Tot slot zal de Commissie haar gedachten laten gaan over een **andere opzet van het jaarverslag over migratie en integratie**, zodat het een actueel instrument wordt waarmee een vergelijkende analyse kan worden gemaakt van ontwikkelingen in het integratiebeleid. Zij zal een **nieuw concept** voorleggen voor een uitgebreider instrument voor informatie en toezicht. Bovendien zal de Commissie blijven toezien op de tenuitvoerlegging van relevante EG-wetgeving en het effect daarvan op de integratie van onderdanen van derde landen.

Bijlage (ter informatie)

Summary Report on Integration Policies in the EU-27

This Summary Report has been drafted on the basis of a questionnaire completed by the National Contact Points on Integration⁴⁵. The questionnaire refers to third-country nationals who are legally residing in the Member States, both newly-arrived and long-established immigrants and refugees.

The aim of the questionnaire was to gather specific information concerning various dimensions of the integration process in the Member States for the calendar year 2005 and the first half of 2006. The Report is structured along the lines of the Common Basic Principles on integration (CBPs) and in keeping with the Common Agenda for Integration.

The CBPs and the Common Agenda are well known by those directly involved in integration policies at national level. Measures aiming at disseminating them further to a wider group of policy-makers and to civil society are undertaken. In **Bulgaria** and in the **Slovak Republic** they are discussed and presented to the broader public. They are increasingly mentioned in official declarations and political statements. Some Member States, such as **Austria**, the **Czech Republic**, **Denmark** and **Spain**, refer to the CBPs on a regular basis when dealing with immigration and integration issues. In the **Czech Republic** and **Greece**, the CBPs enriched the debate leading to the adoption of new legislation. They are also explicitly incorporated in some Member States' programmes. In the **Spanish** Strategic Plan on Citizenship and Integration, a full text version of the CBPs is reproduced and reference is made to the Common Agenda for Integration. In the consultations held with stakeholders about the content of the Strategic Plan, extensive information was given on integration initiatives taken at the EU level. In **Ireland**, the CBPs continue to inform the policy making process and all projects submitted for funding from a recently announced Immigrant Integration Fund are required to reflect the CBPs.

1. 'Integration is a dynamic, two-way process of mutual accommodation by all immigrants and residents of Member States'

In the **Czech Republic** and **Greece**, this principle is part of, respectively, the 'Updated Concept of Immigrant Integration' and the new 'Integrated Action Plan'. In **Slovenia**, a 'Unit for cultural rights of minorities and for the development of cultural diversity' was established within the Ministry of Culture to support the better understanding and co-existence of different cultural identities. In **Belgium**, the French and Flemish Communities set up programmes for intercultural communication and awareness-raising on the rights of foreigners targeting both the host society and immigrants. In **Denmark**, a fund supports local projects such as the 'Copenhagen Day of Dialogue' including intercultural activities and debates. For the 'Danish Constitution Day', a competition for young people, focused on subjects of democracy and integration and widely covered by the media, is prepared. The **Swedish** government declared the year 2006 the Swedish Year of Multiculturalism' to promote opportunities for all to participate in cultural life and to create co-operation between various cultural traditions. In **Luxembourg**, the 'Neighbours' Festival', the 'Festival of migrations, cultures and citizenship' and other multicultural initiatives are organised to promote integration. In **Finland**, immigrants who obtain Finnish nationality are invited to the 'Theme

⁴⁵ Replies have been received from all Member States except Cyprus and Malta

day of nationality' in the city of Turku. A 'Multicultural personality of the year' and a 'New resident of Turku of the year' are elected. In **The Netherlands**, primary and secondary schools are encouraged to organise initiatives for the promotion of civic citizenship and integration. Within the new **Irish** National Action Plan against Racism 'Planning for Diversity', local partnership companies support anti-discrimination and integration initiatives. In the **Slovak Republic**, the new 'Action Plan to Prevent All Forms of Discrimination, Racism, Xenophobia, Anti-Semitism and Other Forms of Intolerance' was adopted. Measures involving the media to promote understanding of immigration are undertaken actively in **Belgium, Ireland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Portugal, the Slovak Republic, Spain, Sweden, The Netherlands** and the **United Kingdom**. In **Latvia**, the 'International Tolerance Day' was organised in collaboration with the media. In **Lithuania**, a new version of the 'Code of Ethics of Journalists and Publishers' was approved to shape understanding of diversity. In **Portugal**, many initiatives are carried out to manage cultural diversity including television and radio programmes, such as the 'Week of Cultural Diversity'. In the **United Kingdom**, the 'Improving Opportunity, Strengthening Society' strategy and the 'Community Cohesion Toolkit' focusing on the role of the media are among the measures launched to foster a sense of common belonging.

2. 'Integration implies respect for the basic values of the European Union'

A number of Member States, including **Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Luxembourg** and **The Netherlands** refer to the basic values of the European Union in introductory programmes for newly-arrived third-country nationals. Some countries increasingly promote EU basic values through broader initiatives. In **Belgium**, a 'Committee of Seven Wise Men' elaborated on basic values and presented its recommendations to the Flemish government to harmonise civic integration courses. The French Community supports educational programmes targeting school teachers and students. Interdisciplinary citizenship courses will be included in the curriculum of all mandatory educational programmes. In **France**, the concept of integration includes a strong political and civic dimension reflecting common republican values which are discussed by the 'High Council of Integration.' In **Lithuania**, civic orientation and integration courses on the host society's culture and history are organised for people granted asylum. In **Luxembourg**, compulsory civic education courses are provided to those applying for nationality. In **Bulgaria**, a project 'Civic education – road to Europe' is organised targeting young people. **Sweden** set up initiatives to raise awareness on basic values including a new 'National Action for Human Rights', as well as a specific programme to combat violence and oppression in the name of honour. In **The Netherlands**, a declaration of 'Solidarity with The Netherlands', covering respect for common values, is pronounced during naturalisation ceremonies.

3. 'Employment is a key part of the integration process and is central to the participation of immigrants, to the contributions immigrants make to the host society, and to making such contributions visible'

The contribution of immigrants to the economic growth and development of the host society is increasingly recognised, as underlined by **Greece, Italy** and **Spain**. To facilitate the labour market integration of immigrants the **Czech Republic** has planned a simplification of bureaucracy and the possibility to reside legally while looking for a job. In **Spain**, a new system 'Catalogue of Labour Shortages in Specific Occupations' has been set up to identify shortages and to allow for a swift processing of residence and working permits. **Portugal** established 'Offices of Employment and Entrepreneurial Support for Immigrants' within the 'National Immigrant Support Centres', and it launched an advertising campaign 'Immigrant

Portugal, Tolerant Portugal'. In **Poland**, a number of labour market integration measures are carried out by the Intercultural Centre for Vocational Adaptation and the Work Club of the Polish Humanitarian Organisation. In the **Slovak Republic**, the process of assessment of qualifications and skills and the access to vocational training has been simplified. A specific web-site has been created to advertise vacancies and provide information to employers. The **Danish** government concluded a political agreement 'A new change for everyone' on access to jobs and education, including new financial incentives to municipalities and obligations for local authorities to provide job offers. In **Ireland**, publications such as the 'Know before you go' booklet including information on finding employment for newly-arrived immigrants and the 'Employment Rights Information Booklet' are available in multiple languages. The 'Employment for Parents of Irish Born Children Programme' promotes the employment of third-country national parents of an Irish born child and the study 'An Exploration of Local Strategies for the Integration of Migrant Workers and their Families' was carried out. In **France**, a group of big enterprises drafted a 'Diversity Charter', which is now being signed by many other employers, to commit themselves to create an intercultural environment among their staff. The **Finnish** Ministry of Trade and Industry established a working group to reinforce immigrant entrepreneurship through networking, interaction, education and training, development of advisory services and information. In **The Netherlands**, an action plan was adopted to further develop immigrant entrepreneurship and a monitoring system against discrimination at the work place is being set up. A 'Diversity Unit' was established by the **Belgian** federal government to fight against discrimination at work and to promote equality. The Flemish Community organises individual labour market insertion programmes for newly-arrived third-country nationals as part of introductory programmes. In **Greece**, interventions in favour of unemployed immigrant women are a priority. In **Sweden**, the employment office for immigrants created a special team to provide support before and during the initial period in a new job. **Austria** promotes employment of immigrants in the public sector. In the **United Kingdom**, within certain industry sectors, language teachers and integration experts are available to develop schemes for labour market integration of immigrants.

4. 'Basic knowledge of the host society's language, history, and institutions is indispensable to integration; enabling immigrants to acquire this basic knowledge is essential to successful integration'

In most of the Member States, including **Austria**, the **Czech Republic**, **Denmark**, **Germany**, **Greece**, **Italy**, **Latvia**, **Luxembourg**, **Portugal** and **Sweden**, information material and welcome packages in various languages are available for newly-arrived third-country nationals. Introduction programmes are established in most Member States and they are compulsory in some countries, i.e. **Austria**, **Belgium**, **Denmark**, **France**, **Germany**, **Greece** and **The Netherlands**. In **Austria**, immigrants have to sign an Integration Agreement and to follow German language training in order to receive a residence permit. The City of Vienna provides special cheap courses for young and long-term immigrants. In **Denmark**, an examination on Danish society, history and culture has to be taken to obtain Danish citizenship and a basic civic test will also be introduced for some categories of immigrants. In the **United Kingdom**, the 'Life in the United Kingdom: A Journey to Citizenship' syllabus to prepare for the citizenship test was published. In **Portugal**, the 'Portugal Welcomes You' programme provides language and introductory citizenship courses for newly-arrived third-country nationals. In **France**, knowledge of the French language, values and institutions is a pre-condition to acquire a long-term residence permit. Language courses, including an examination and a certificate, are compulsory depending on the level of knowledge and they are free of charge for newly-arrived third-country nationals. They are organised in a flexible

way according to different needs and child care is available during classes. In **Germany**, language classes are compulsory depending on the level of knowledge and integration courses provide orientation and basic knowledge of German institutions. In **Lithuania, Slovenia, Romania** and the **United Kingdom** a personal integration plan is drafted for every refugee. **Italy** and **Spain** foresee introduction courses with a focus on vocational training in their territories, as well as in the immigrants' countries of origin. **The Netherlands** organises compulsory pre-departure examinations on language and civic orientation for immigrants, with the exclusion of refugees and asylum seekers, to be taken in the country of origin. In **Ireland**, citizens' information centres are located in every town and cultural orientation programmes and information leaflets are also available. Stakeholders were involved in the organisation of language courses to provide an effective service. In **Luxembourg**, a pilot project for language classes in French and Luxembourgish 'Cours Inlux' has proved to be very successful and will be renewed. In **Poland**, a web-site was set up after consultation with refugees, in order to provide them with the most useful information and a newspaper addressing immigrants is drafted with their contribution.

5. 'Efforts in education are critical to preparing immigrants, and particularly their descendants, to be more successful and more active participants in society'

In **Austria**, intercultural teaching and learning are principles of federal law, implemented by providing training and support to teachers and promoting anti-discrimination activities in all schools. In **Finland**, municipalities are granted an increased State subsidy to support young immigrants speaking other languages and teaching in their mother tongue is available. The general school programme includes teaching on foreign cultures. In **Spain**, half of the 'State Fund for Reception, Integration and Education' is used by schools to develop reception programmes for newly-arrived young immigrants and their families, to provide teaching support during an initial period and to hire intercultural mediators. Teaching exchange programmes with third countries and a movie 'Settlers' on interculturality at school are examples of initiatives undertaken. In **Belgium**, the French Community develops courses in the language and culture of origin of immigrants and courses promoting openness towards other cultures. In all parts of the country, reception programmes, bridging classes and language courses are organised to facilitate the introduction of newly-arrived young third-country nationals. In **Bulgaria**, the national programme for the development of education and training foresees specific measures targeted at children speaking another language. Data and research on performance at school are analysed. In **Estonia**, relevant resources are allocated to train teachers of Estonian as a second language and for bilingual education. In **Romania**, free courses of Romanian are available for adults and training for teachers is organised to address better the need of students. **Finland** and **Hungary** provide classes in various languages as preparatory courses for the integration of immigrant children into the general education system. **Greece** organises reception and tutorial classes to ease the integration into schools and other measures are set up to ease enrolment and to support families. In **Luxembourg**, a reception unit for young immigrants who arrive in the course of the school year was created and intercultural mediators and special staff are available to help with language difficulties. In **Portugal**, the 'Choices Program' aims at preventing low level of achievements and early school-leaving and the 'Between Cultures Secretariat' promotes intercultural education within the wider educational system by training of teachers. Classes of Portuguese as a second language are available in schools. In the **United Kingdom**, within the framework of the 'Aiming High' strategy, funding and guidance materials are provided to local authorities and school boards in order to address the needs of immigrant children and youth. In **The Netherlands**, schools and local authorities organise meetings at least once a

year to avoid segregation and to promote integration. In **Poland**, training for teachers is available and a conference was organised on measures tackling language difficulties of immigrant children. A kindergarten project 'Children of the World' addresses integration challenges at an early stage with the interaction of children of different origins through arts and games. In **Ireland**, the 'Department of Education and Science' established a steering committee to co-ordinate responses to the educational needs of newly-arrived young immigrants and to put in place a system of language support for non-English speakers. New 'Guidelines on Intercultural Education in Primary School' are published to support teachers and school management in developing a more inclusive classroom environment. In **Sweden**, a specific curriculum for learning Swedish as a second language exists and the 'Higher Education Act' requires higher education institutions to promote actively recruitment of immigrants. In **France**, language tuition and introductory courses are available at school. Recent measures focus on the participation in preparatory courses for university studies and on the smooth transition into the labour market.

6. 'Access for immigrants to institutions, as well as to public and private goods and services, on a basis equal to national citizens and in a non-discriminatory way is a critical foundation for better integration'

In **Italy**, access to social services for immigrants is eased by mediatory services. Legal advice, information and orientation desks are available at the local level. In **Lithuania**, access to public offices is facilitated by interpretation services and information in other languages. In **Austria**, special multi-language information desks are available for various services. The User Panel of the **Danish** Immigration Service is set up to bring together the Danish Immigration Service and immigrant's representatives. In **Poland**, training is organised for people working with refugees and a centre provides information on legislation and available services within public institutions. In **Sweden**, all government agencies have to adopt action plans to take into account cultural diversity in recruitment procedures and a system with de-personalised applications for jobs will be tested. In **The Netherlands**, an anti-discrimination project within the structures of the government is launched. In **Finland**, the Ministry of Labour produced a 'Handbook on equality data' containing good anti-discrimination practices. In the **Czech Republic**, multicultural education and improvement of language skills of public administration staff is an increasing priority. **Bulgaria** implements a training project to teach social assistants to work in multiethnic environments. In **Romania**, public services may employ interpreters and cultural mediators and train their staff to ease the access of immigrants to services. In the **Slovak Republic**, training for the staff of labour, social and family affairs offices is available, as well as consulting and mediatory services. In **Hungary**, desk officers of family support centres and social and labour offices participate in training on integration issues. In **Latvia**, a 'Centre of trust' is being built for third-country nationals as a contact point with the institutions. In **Ireland**, the newly established 'Irish Naturalisation and Immigration Service' acts as a one-stop-shop providing a single access point to services. Interpretation support, anti-racism and intercultural training is available for service providers. Government Departments and State Agencies provide information, in multiple languages, on the rights and entitlements of access to a wide range of public services. In **Portugal**, national and local immigrant support centres are one-stop-shops set up for the delivery of services with the involvement of socio-cultural mediators. An 'SOS Service for Immigrants' and a simultaneous translation service provide help and information in various languages with the assistance of socio-cultural mediators. Within the pilot project 'Strategic Upgrade of National Refugee Integration Services' (SUNRISE), in the **United Kingdom** a personal caseworker provides information and advice to facilitate access to services.

7. ‘Frequent interaction between immigrants and Member State citizens is a fundamental mechanism for integration. Shared forums, intercultural dialogue, education about immigrants and immigrant cultures, and stimulating living conditions in urban environments enhance the interactions between immigrants and Member State citizens’

Some Member States, such as **Greece** and **Italy**, stress in particular the role of cultural mediators, as well as of volunteering and third sector organisations facilitating the interaction between immigrants and the host society. In **Austria**, a special department for integration and diversity matters forms a point of co-operation between immigrants' organisations, non-governmental organisations and the City of Vienna. In **Ireland**, local community groups are funded to provide day-to-day support and to promote participation of newly-arrived third-country nationals in local community life. In **Bulgaria**, the 'Sports Vacation Programme' promotes tolerant inter-ethnic relations. In **Estonia**, an employment exchange programme between different regions of the country is developed to promote interaction. In **Denmark**, the participation of immigrants in volunteering organisations is promoted. In **Lithuania**, a web-site for various minorities' organisations is created to reach a broader public. In **Luxembourg**, a pilot project to organise entertainment workshops for the interaction of national citizens with immigrants has been successful and will be repeated in many towns. In **The Netherlands**, many projects in the context of the 'Broad Initiative for Social Cohesion' have been launched including the 'Not beside but with each other' campaign to avoid segregation. A major project to collect examples of co-operation among young people of different cultures is broadly covered by the media. In the **United Kingdom**, measures to engage together more closely immigrants and the host population include an action plan on intercultural dialogue, a government 'Respect Task Force' and the cohesion guidance 'Leading Cohesive Communities – a guide for leaders and chief executives'.

8. ‘The practice of diverse cultures and religions is guaranteed under the Charter of Fundamental Rights and must be safeguarded, unless practices conflict with other inviolable European rights or with national law’

Denmark set up various initiatives fostering intercultural dialogue and stressing religious diversity, including dialogue meetings between the Danish Prime Minister and the Minister for Integration and various ethnic minority organisations. **Germany** organised a federal level conference to launch a long-term dialogue process with representatives of Muslim communities. In **Finland**, a working group on intercultural and inter-religious dialogue was established within the 'Advisory Board for Ethnic Relations'. It acts as a permanent forum for discussion and exchange of information between religious communities and national authorities to increase mutual understanding. In **Italy**, a 'Council for Italian Islam' was set up to support the central government in gaining an insight on problems faced by Muslim communities and to establish a permanent dialogue. In **Latvia**, an anti-discrimination project 'Information campaign against Islamophobia' is being implemented and an on-line encyclopaedia on religious diversity and postcards on inter-religious dialogue have been prepared. In **Luxembourg**, a public conference is organised every year by an inter-religious group representing all major faiths. In **Sweden**, the Minister responsible for religious affairs holds regular meetings with representatives of different religious communities aimed at reinforcing mutual understanding and trust. In **The Netherlands**, training for spiritual leaders is organised by Muslims' organisations and the Ministry of Education, Culture and Science and the Ministry for Immigration and Integration.

9. ‘The participation of immigrants in the democratic process and in the formulation of integration policies and measures, especially at the local level, supports their integration’

In **Belgium**, the **Czech Republic**, **Finland**, **Hungary**, **Ireland**, **Lithuania**, **Luxembourg**, **Portugal**, the **Slovak Republic**, **Slovenia**, **Spain**, **Sweden** and soon in **Greece**, third-country nationals are, in principle, entitled to vote in local elections. However, legislative frameworks regulating political participation vary widely. In most of these countries, such voting rights are linked to the length of regular stay or are only recognised to specific categories of third-country nationals. In other Member States, they are only granted to citizens of third countries with which specific bilateral arrangements exist. In **Luxembourg**, awareness-raising campaigns will be organised to inform immigrants about their voting rights at the local level and a proposal has been presented to extend the competences of municipal advisory councils for foreigners ('Commissions communales consultatives') to favour their participation in public life. In **Belgium**, the Walloon and Brussels Capital governments encouraged third-country nationals to register to vote in local elections. Cities and communities with a high concentration of minorities are obliged by the Flemish government to facilitate their participation in local policies through special consultative councils and activities of the 'Forum for Ethnic Minorities'. In a growing number of countries, specific support for immigrant women organisations is provided. The **Czech Republic**, **Denmark**, **Estonia**, **Greece**, **Italy**, **Portugal** and **Spain** involve immigrants' representatives, as well as other civil society actors and different stakeholders, in the elaboration and/or implementation of integration policies. In **Portugal**, the Consultation Council for Immigration Affairs (COCAI), consisting of five immigrants communities, plays an important role in drawing immigration policies. A 'Council for Ethnic Minorities' has been established in **Denmark** to advise the Ministry of Integration and integration councils are active at the local level. In **Spain**, the 'Forum for the Integration of Immigrants', a three-tiered consultative body created by the government, involving immigrants' associations, social partners, non-governmental organisations and public administration, was renewed with enlarged composition and competences. Its consultation has become mandatory for any legal or practical initiative in the field of integration at national level. In **France**, the 'National Council for the Integration of Immigrant Population', including representatives of immigrants' associations, has been re-established and is regularly consulted by the Ministry in charge. In **Ireland**, funding is provided to immigrants' organisations to promote their participation in the democratic process. Irish partnership companies also facilitate the establishment of local level forums which enhance dialogue and interaction between relevant service providers, representatives of the community and voluntary sector and representatives of immigrants' communities. In **Italy**, a 'Council dealing with third-country nationals and their families' will be established at national level and 'Immigration Territorial Councils' are set up at local level. In **Sweden**, government funding has been made available to create a network of elected representatives from municipalities and County Councils to promote an intercultural environment. In the **United Kingdom**, a 'Commission on Integration and Cohesion' has been set up, involving various stakeholders, to elaborate practical steps in order to make local communities more cohesive and integrated.

10. ‘Mainstreaming integration policies and measures in all relevant policy portfolios and levels of government and public services is an important consideration in public-policy formation and implementation’

In the **Czech Republic**, all relevant Ministries apply integration mainstreaming in the development of departmental policies and legislation. In the French Community of **Belgium**,

all Ministers commit themselves to undertake concrete actions to promote cultural pluralism and mutual comprehension. In **Finland**, an integration advisory board was established to co-ordinate activities of various Ministries. 'The Integration Act' was amended so that measures focusing on public general services take into account the needs of immigrants. In **Greece**, an inter-ministerial committee, supported by a special committee involving experts, was established by the Minister of Interior, Public Administration and Decentralisation to improve the level of co-operation and co-ordination on integration. In **Romania**, inter-institutional co-operation is developed by co-ordination meetings organised with representatives of various governmental institutions and non-governmental organisations. **Ireland** established the 'Irish Naturalisation and Immigration Service' to bring together the various strands of government activity. Within these revised structures, a new 'Integration Unit' is being established to promote and co-ordinate all social and organisational measures. **France** strengthens efforts in terms of public services and social measures in the areas where immigrants are more present.

11. 'Developing clear goals, indicators and evaluation mechanisms are necessary to adjust policy, evaluate progress on integration and to make the exchange of information more effective'

In **Denmark**, a study on integration indicators is under way and benchmarking of integration efforts at municipal level is published every year by the Minister of Refugee, Immigration and Integration Affairs to identify best practices. The **Swedish** 'Integration Board' monitors the situation and progress of integration policies, analysing various aspects of Swedish society and producing yearly reports to assist decision-making in this field. In **Portugal**, the 'Immigration Observatory' carries out research to support the development of integration policy. In **Romania**, comprehensive research on the situation of persons granted protection, including the analysis of many integration aspects, has been carried out. Its policy recommendations will be used for drafting future measures. **Germany** and **Estonia** selected external contractors to evaluate their integration programmes in order to inform future policy-making and enable adjustments for more effective policy outcomes. In **Estonia**, a public opinion survey was also carried out. In **Ireland**, all State funding initiatives on integration have clear performance indicators. Procedures are in place to monitor the implementation of funded projects and to inform developing integration policy. In the **Czech Republic**, within the 'Commission for the Integration of foreigners' one of the working groups deals also with the setting up of integration indicators.